

Larvik, 8. November 2023

Avslutningskonferansen for *Leve hele livet* i Vestfold og Telemark

Vestfold og Telemark

FYLKESKOMMUNE

Hva fokuserte vi på i *Leve hele livet*?

Fylkeskommunal deltakelse i regional støttegruppe fra

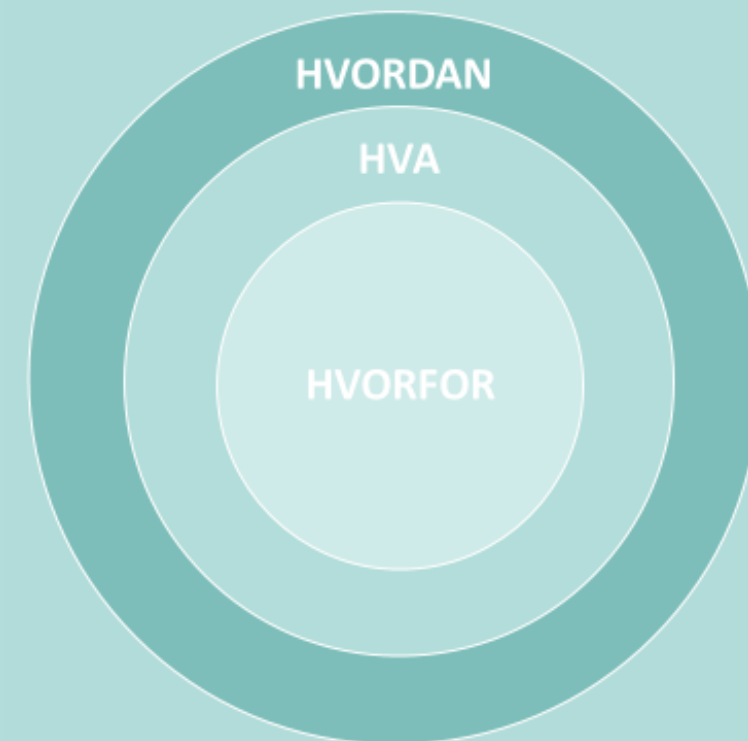
Eldrerådet ved Finn Egil Aure

Råd for mennesker med nedsatte funksjonsevner ved Ingrid Venanger

Folkehelse og livsmestring ved Anne Slåtten

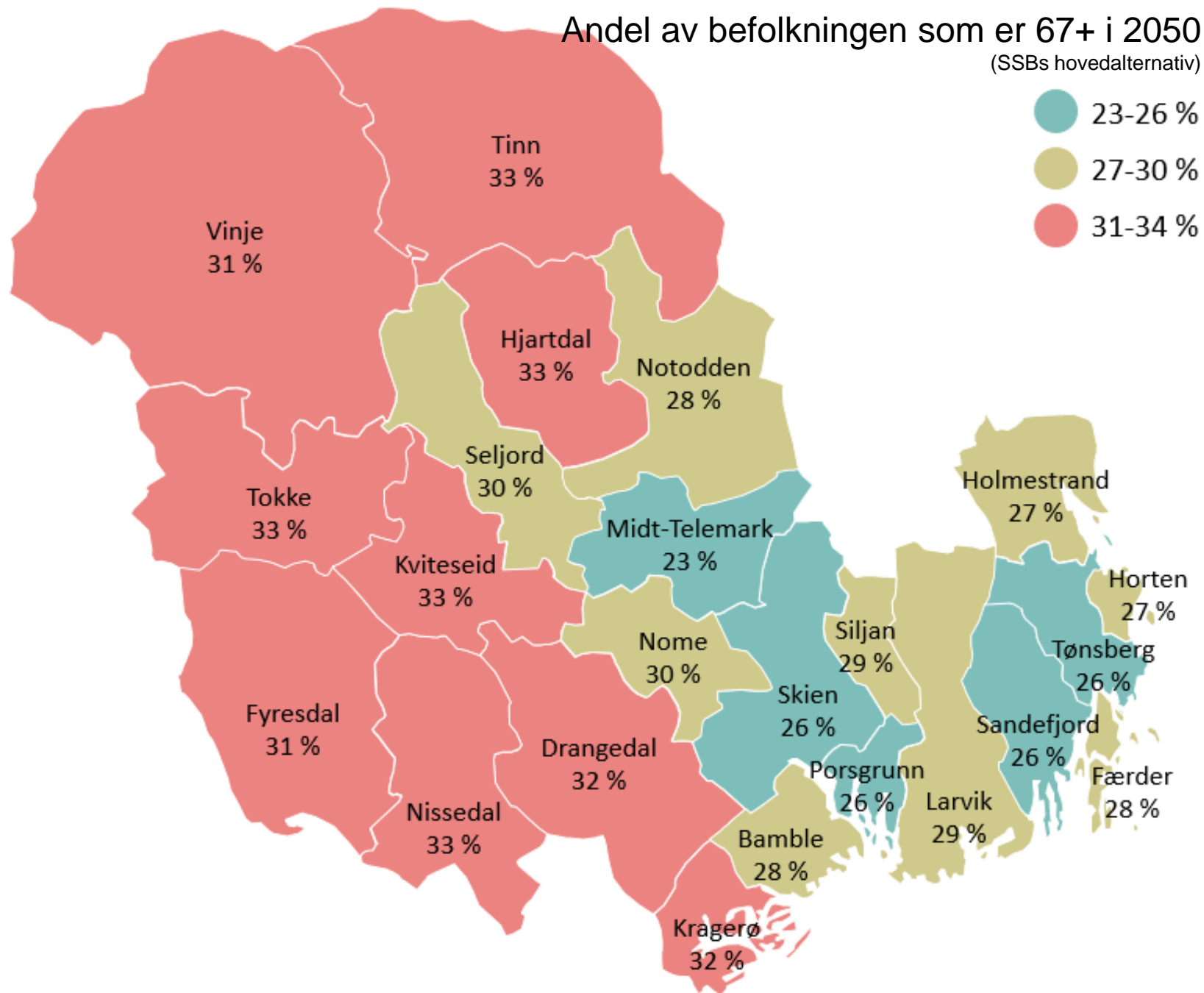
Tannhelse ved Agnes Haugan

Samfunn og plan/stedsutvikling ved Lene Hennum

Andel av befolkningen som er 67+ i 2050

(SSBs hovedalternativ)

VT+ (analyseavdelingen)

En av de sikreste trendene i befolkningsutviklingen er at andelen eldre øker

67+ i VT

- 18% i 2021
- 26% i 2040
- 27% i 2050
- Andel øker mest i distriktene

(Innvandringen er viktig for befolkningsutviklingen)

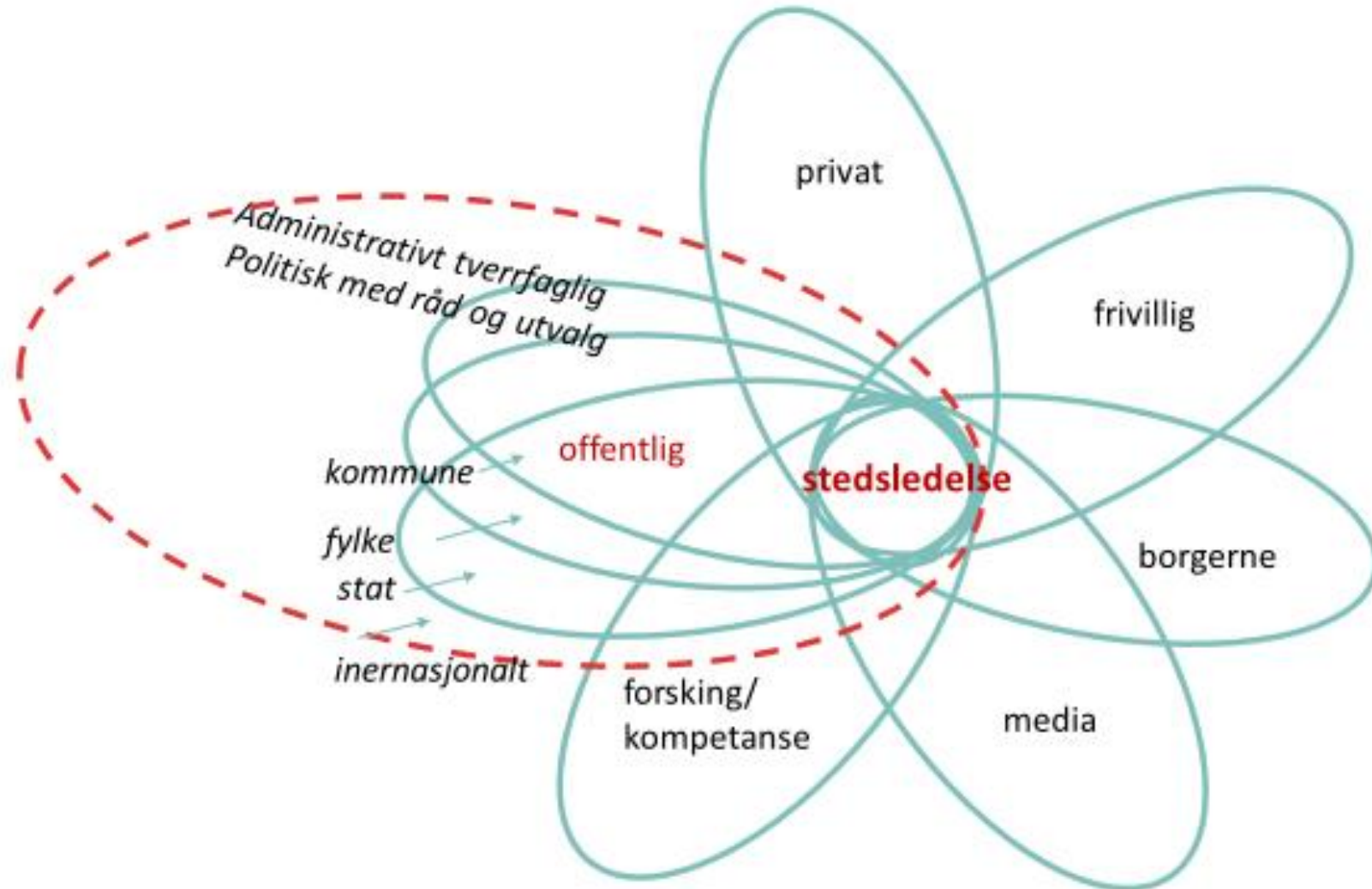
Eldreressursen 😊

Norge passerte én million pensjonister

1. november 2021 var det for første gang én million nordmenn som mottok alderspensjon fra NAV (NTB)

Leve hele livet: Deltakelse i regional støttegruppe (siste halvdel)

- Politikk
- Eldreråd og Råd for msk. med nedsatte funksjonsevner
- Tannhelse
- Folkehelse
- Plan, stedsutvikling og uu-turveger
- Kultur, bibl., idr. og friluftsliv
- Opplæring
- Samferdsel
- Næring og innovasjon
- Analyse

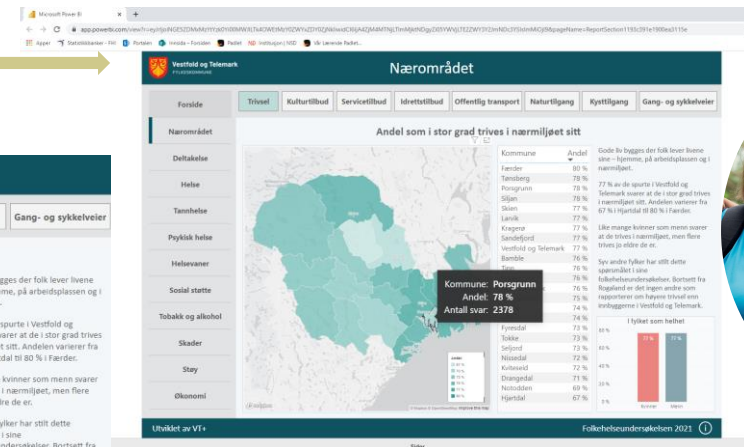
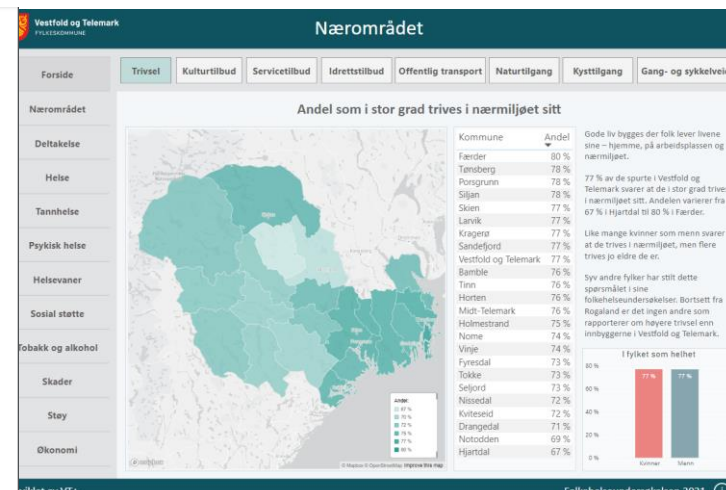
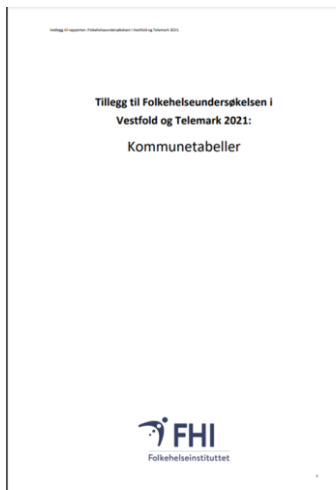
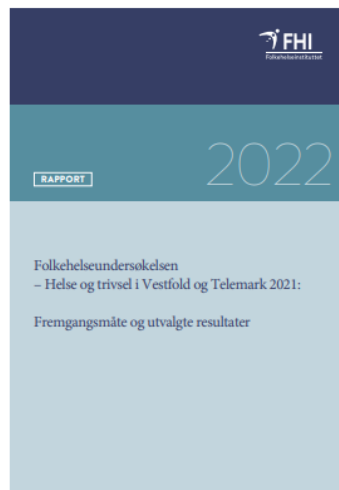
Regional folkehelseinnsats i Leve hele livet

Kunnskap

- **Folkehelseloven § 21:** fylkeskommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i fylket og positive og negative faktorer som kan virke inn
- Folkehelseundersøkelsen, Helse og trivsel i Vestfold og Telemark 2021, gir gode data om helse og livskvalitet i befolkningen. Tillegget gir gode data om eldre sin livskvalitet, helsetilstand og levevaner på fylkesnivå og på kommunenivå. Noen av dataene er kartfesta. vtfk og Folkehelseinstituttet

Tiltaksutvikling

- blant annet gjennom **partnerskapsavtaler** med kommuner og frivillige organisasjoner med tiltak for/med eldre
  - Eks. pensjonistforbundet i Telemark med *Samfunnsutvikling for ein aktiv aldersom*

<https://www.vtfk.no/folkehelseundersokelsen2021>

Data på kommunenivå

Tannhelse hele livet

Leve hele livet førte ikke til nye tiltak

- Ulike *helsefremmende og forebyggende tiltak* for eldre er **fast oppgave**

Helse og omsorgstjenester ^

- Det er utarbeidet en samarbeidsavtale som definerer tjenestenes ansvarsområder og rutiner for samarbeid.
- Tannhelsepersonell tilbyr undervisning og har jevnlig kontakt med ledere i de ulike tjenestene.

- Utvida regionalt støtteapparat har **synliggjort tannhelsetjenesten som aktør og samarbeidspartner regionalt og for kommunene**

- *Foredrag* på digital samling, men ikke kjent med økt involvering ute i kommunene som følge av dette

- Lisbeth Haugan hos Statsforvalteren, og medlem av regional støttegruppe, trakk inn tannhelse i planlegging av **Matgledekorpsset**

- som bl.a. førte til et møte på Haugmotun sjukeheim på Notodden, som skulle bli pilot

Hva skjedde med Matgledekorpsset?

- Ei direkte følge av Leve hele livet, var oppstart av *Matgledekorpsset*, med et flott tiltak retta mot *tannhelse og ernæring i institusjoner*.
- Det var et godt og viktig tiltak under satsingsområde nr. 3 Mat og måltider
- Kommer neppe opp igjen uten statlig støtte!
- Skuffende at ikke departementet så verdien av tiltaket
- *Kontakter: Liv Grethe Ekre var ansvarlig for prosjektet regionalt. Statsforvalteren i VT bestemte seg for ikke å fullføre prosjektet, som var ferdig planlagt for 2023. Dersom departementet hadde gitt tilskudd, ville de fullført, men svar uteble og tiltak stansa.*

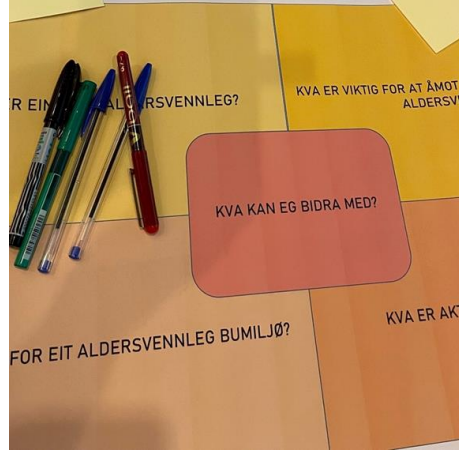
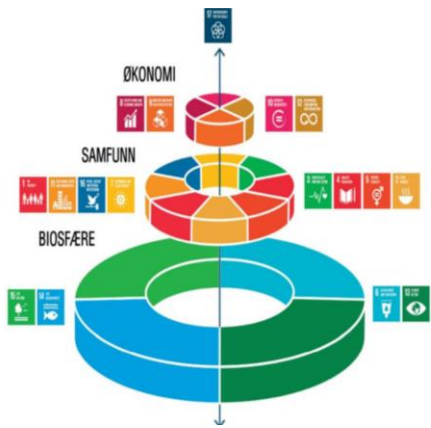

Samordna areal og transportplanlegging for å styrke bærekraftig og attraktiv by- og stedsutvikling

Sikre involvering

for bærekraftige, inkluderende og trivelige lokalsamfunn og også *fysisk* sammenheng i tjenestene

Leve hele livet har fem innsatsområder:

1. Et aldersvennlig Norge
2. Aktivitet og fellesskap
3. Mat og måltider
4. Helsehjelp
5. Sammenheng i tjenestene

Kollektivtrafikk utenfor bykjerne

Regional strategi for alternativ kollektivtrafikk i områder med lavt passasjergrunnlag 2023 - 2030 med handlingsplan

Målgrupper

Personer som har behov for alternativ kollektivtrafikk eller som har behov for tilrettelagt transport. Dette inkluderer personer som har behov for tilrettelagt transport, personer som har behov for tilrettelagt transport, personer som har behov for tilrettelagt transport.

Passasjertall

Passasjertall for alternativ kollektivtrafikk i områder med lavt passasjergrunnlag 2023 - 2030. Dette inkluderer personer som har behov for tilrettelagt transport, personer som har behov for tilrettelagt transport, personer som har behov for tilrettelagt transport.

MODERNE INTERIØR

KOMINASJON NYTT / GAMALT

NYE BUKONSEPT

BEVAR GJENNOM BRUK

FLYTTING AV HUS

TRANSFORMASJON

© Feste Grenland AS - Fjellstad + Heim

DRIVHUS / REDSKAPSBOD

SATTPRESSE

BIKUBER

TURTEHAGE

GRØN FORTID FOLKESTADBYEN GRØN FRAMTID

DRIVHUS

FELLESFUNKSJONAR

BÆRBUSKAR

TERRENGFORMING

FOLKEHAGEN

_NÆRING

_LANDBRUK

_BUSETJING

- Auke overnattingsdøgn

- Utnytte utmarksressursar

- Betre bomiljø

© Feste Grenland AS - Fjellstad + Heim

© Feste Grenland AS - Fjellstad + Heim

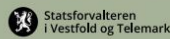

URBANT LANDBRUK I VESTFOLD OG TELEMARK

EN MULIGHETSSTUDIE

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Statsforvalteren
i Vestfold og Telemark

Seljord hage, urbant landbruk i bygdeby

Sentrumsnære universelt utformede turveger

- Nettverk for sentrumsnære uu turveger regionalt
- Turveger på nedlagte jernbaner
- Fagnettverk for uu og aldersvennlige møteplasser nasjonalt
- Kartlegging og kompetanse
- Prosjektsamarbeid for utvikling av turveger
- Tilskudd – spleisepakker i ulike faser
- Benker...

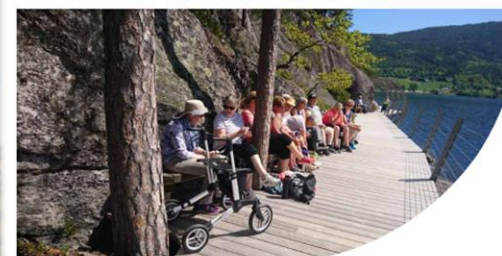
Turområder

Universell utforming for aktive og sosiale liv

Sentrumsnære turveger

Universell utforming i Vestfold og Telemark

Kartlegging av
sentrumsnære turveger
med universell utforming i
Vestfold og Telemark
2021

Benkeforslag

Hei, me ynskjer innspel frå deg som har tankar om kvar det manglar ein benk å slå seg ned!

Kan ein benk setje i gang ei samtale mellom kjende og ukjende, vener og uvener eller gje ei pause på veg til å frå ærend i nærleiken?

Kan til dømes ein ny benk i sentrum bidra til at du kan gå ein lengre tur enn før fordi du har moglegheit til ei pause på vegen?

Kan ein benk bidra til leik eller kvile for små bein på veg til og frå andre aktivitetar?

Vinje kommune har kjøpt inn 67 benkar frå [Kvitto AS](#), som ein ynskjer skal bidra til gode sentrumsnære møte- og kvileplassar. Dei skal vere attraktive, tilgjengelege og lettvinde å slå seg ned på – men kor skal dei stå?

Natur- og kulturgitte fortrinn i stedsutvikling og turvegsatsing

F eks.:

- **Lokalisering**, tilgjengelighet og **trygghet** for alle i byer og bygdebyer
- Kollektivtilbud og sentra med **kollektivknutepunkt** med **tjenester** og **handel**
- **Byscenografi** som gjør det attraktivt å **gå, sykle og være til** for alle
- Kreative, inkluderende **møteplasser** med særpreg og historisk forankring
- Grønnstruktur, urban dyrking, **nærfriluftsliv**, ren luft og lite støy
- Gå-strategier som fremmer og sikrer gjennomføring av finmaska gangnett
- Sentrumsnære universelt utforma **turveger**, trafikkikkerhet, vintervedlikehold
- **Gode boformer**, **bomiljø**, **kultur**, service og **tjenester** for alle aldere

3 GOD
HELSE

MÅL 3: SIKRE GOD HELSE OG FREMME LIVSKVALITET FOR ALLE,
UANSETT ALDER

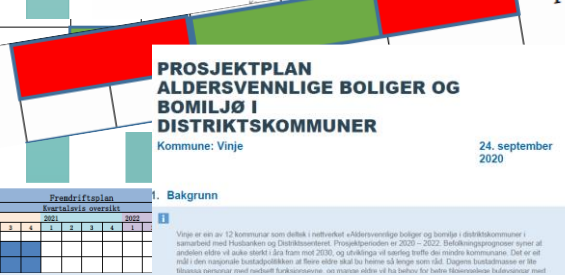
Målretta planstrategier og planer med budsjett gir **forankring** og **gjennomføringskraft** for

bærekraftige og attraktive lokalsamfunn

Hvordan jobbe bedre? Det er lang veg fra ord til handling, men samhandling gir resultater!

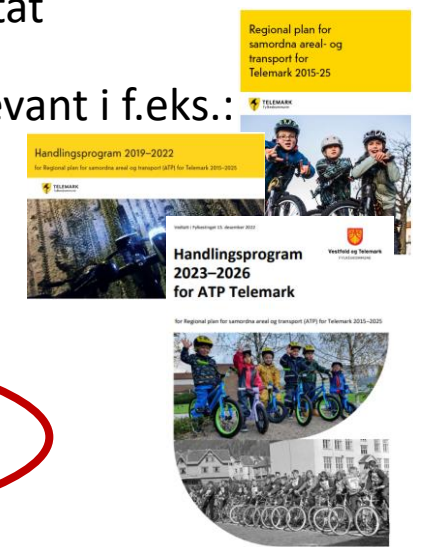
Involvering
top-down og
bottom-up

Samordna stat

Relevant i f.eks.:

F eks **aldersvennlige** steder, bomiljø, boliger/bygg og boformer for bærekraftig stedsutvikling som **bosted**, bedriftssted og for fritid/besøk

Det skal være eit godt og variert bustadtilbod med universelt utforma bustader, og boformer som er tilpassa brukarar i alle aldersgrupper med ulike behov.

Kommuneplanenes samfunndel seier mellom anna:

I kommunedelplan for helse og omsorg er areal og arealbruk eit av satsingsråda i planperioden.

Her er mellom anna desse måla sett:

Vinje kommune har differensierte butilbod tilpassa ulike behov

Me har sentrumsnære bustader som eit bualternativ og som eit bidrag til å kunne bu lenger i eigen heim

Me har funksjonelt utforma omsorgsbustader tilrettelagt for aktivitet og meistring, og for personar med nedsett funksjonsevne og kognitiv svikt.

Aldersvennlige prosjekt med prosess fra plan til gjennomføring

STEDSKVALITETER

Hva mener **målgruppa**?

Faglig kartlegging)

Behov og muligheter?

Prioriteringer

Mål

Ideer og strategier, organisering osv

Planer og prosjekt**gjennomføring**

Drift og bruk

Evaluering, læring og justering

BOMILJØ

Hva mener målgruppa?

Faglig kartlegging?

Behov og muligheter?

Prioriteringer

Mål

Ideer og strategier, organisering osv

Planer og prosjektgjennomføring

Drift og bruk

Evaluering, læring og justering

BOLIG og BOFORM

Hva mener målgruppa?

Faglig kartlegging?

Behov og muligheter?

Prioriteringer

Mål

Ideer og strategier, organisering osv

Planer og prosjektgjennomføring

Drift og bruk

Evaluering, læring og justering

Leve hele livet og Bo trygt og trivelig også ute hjemme og i lokalsamfunnet

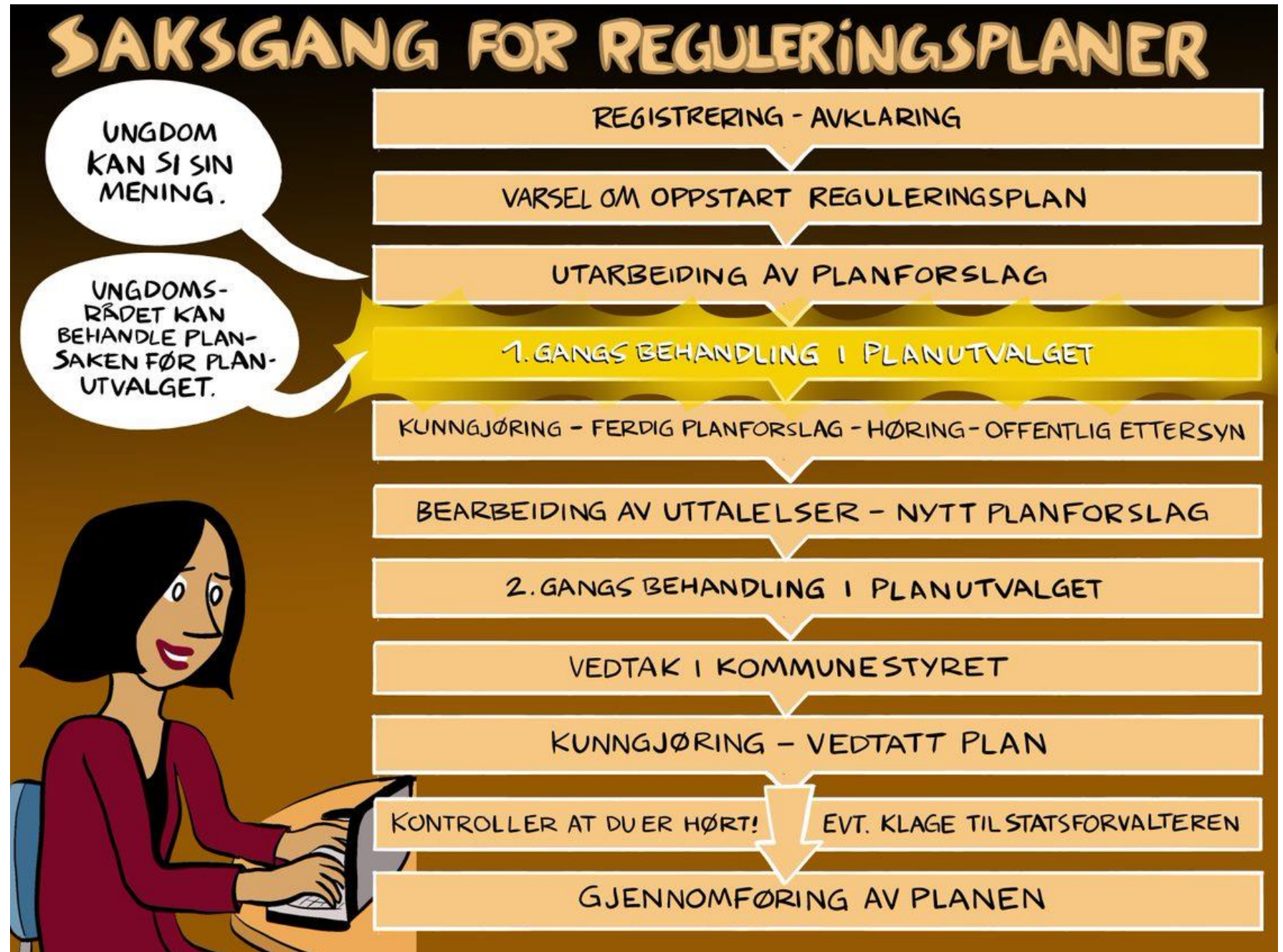

www.planveileder.no

Det er viktig å si sin mening *tidlig* i plansaker!

- Ungdomsråd
- Eldreråd
- Råd for mennesker med nedsatte funksjonsevner

Plan = politikk, og politikk virker!

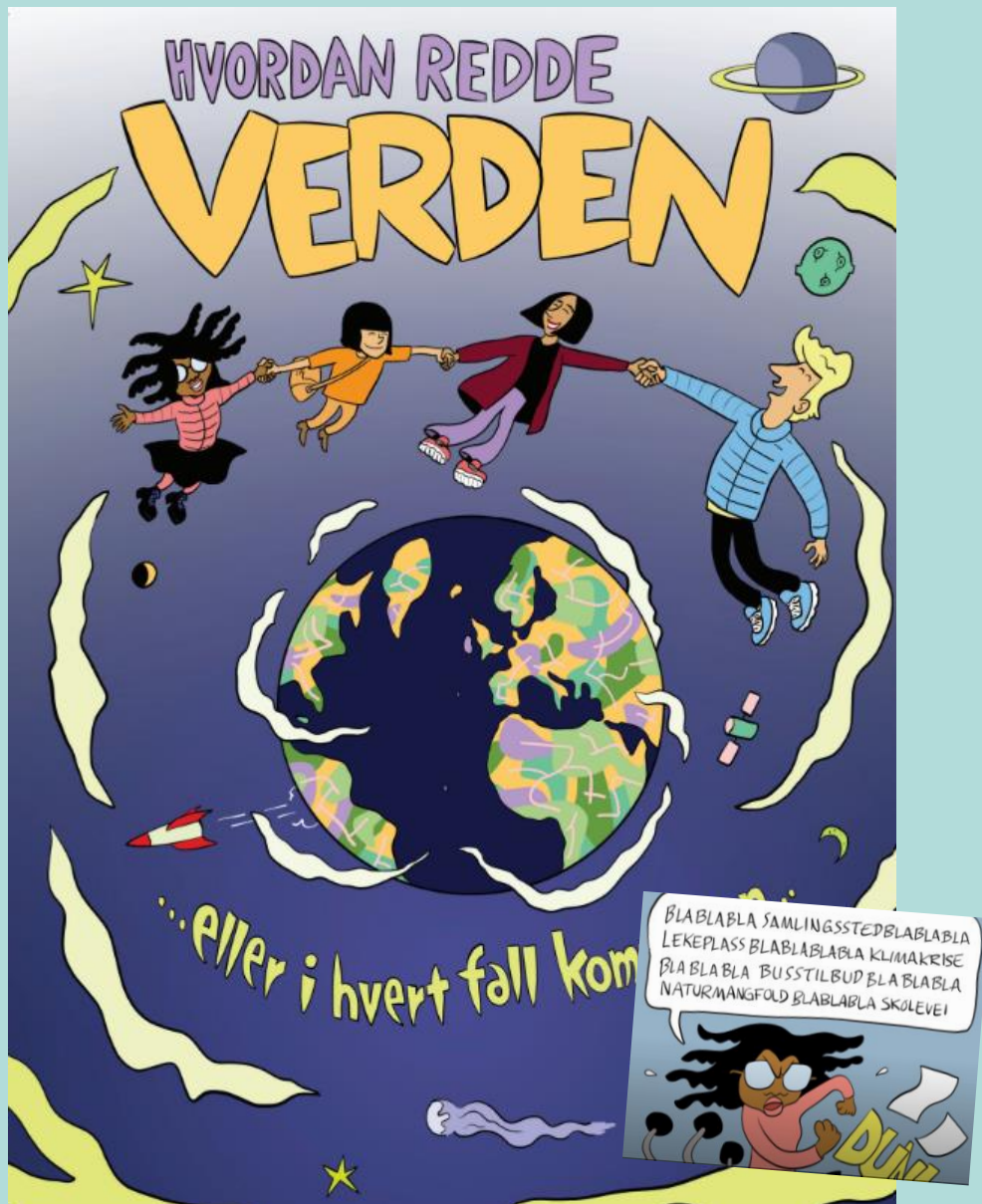

Takk for meg!

lene.hennum@vtfk.no

vtfk.no

Tegninger: Tor Erling Naas

PLAN & UTVIKLING

— VESTFOLD OG TELEMAR —

Aktiv medvirkning

7. desember 2023

på Teams kl. 09.00-11.00 om

www.planveileder.no

og oppstartsmøtet

Vestfold og Telemark

FYLKESKOMMUNE

Folkehelseundersøkelsen – Helse og Trivsel i Vestfold og Telemark 2021

Kontaktperson Mari N. Espetvedt, mari.espetvedt@vtfk.no

Foto: Stina Glømme

Et eksempel på forandring i borettslag for eldre/demente

Behovskartlegging, mål og ideutvikling

Kartlegging funksjonsnedsettelse	Mål for tiltaket	Detaljplaner	Resultat etter bygging
Mobilitet, ganglag og balanse endres	<ul style="list-style-type: none"> tilrettelegge for rullestol, rullator og de med ustø gange plass til to ved siden av hverandre terskelfrie inngangsparti brede nok døråpninger for de med rullestol jevne gulv og underlag uten snublekanter 	<ul style="list-style-type: none"> verandaen på sydsiden av veksthuset er tegnet 3 meter bred som pergolaen, har jevnt tredekke i samme plan som betongdekket og har rekkverk (120 cm høyt) inngangspartiene til veksthuset er tegnet terskelfrie og er 1m brede, dørene er doble og åpner utover møbleringsplan for veksthuset 	<ul style="list-style-type: none"> verandaen er som en forlengelse av pergolaen og man veksthuset. Det er en trygg tur uten snublekanter. Rekk og i pergolaen gir trygghet. Beboerne går lettere ut på de med rullator/rullestol/barnevogn kommer lett inn i v oversiktlig og tilpasset møblering: stødig arbeidsbord o og hagestoler for hvile
Stedsans endres	<ul style="list-style-type: none"> avgrensning av området orienteringspunkter trygge rammer oversiktlig veifinning gjenkjennbarhet ansattes oversikt fra verandadør 	<ul style="list-style-type: none"> veksthuset med veranda mot skogen rammer inn hagen mot syd port i gjerdet ut til den ytre hagen veksthuset har vinduer og dører på begge langveggene gangveiene i hagen er rette og leder fram til veksthuset 	<ul style="list-style-type: none"> veksthuset er godt synlig og er et tydelig orienteringsp porten i rekkverket på verandaen hindrer fri ferdsel ut t fra veksthuset er det god utsikt både inn mot hagen og beboerne kan orientere seg i de ulike hagerommene og utgangspunktet ansatte har utsikt fra huset mot veksthuset
Koordinering endres	<ul style="list-style-type: none"> trene ferdigheter gjennom lystbetont aktivitet både som arrangert lek og praktiske aktiviteter målpunkter og rundturer med tema for tanker og ferdigheter 	<ul style="list-style-type: none"> to dører i veksthuset: en fra hagen og inn og en fra veksthuset og ut på verandaen port i gjerdet og ut til den ytre hagen 	<ul style="list-style-type: none"> muligheten til å gå gjennom veksthuset og ut på veran liten rundtur i trygge omgivelser porten i rekkverket gjør det mulig for de sprekeste å gå enkler for ansatte og pårørende å finne på aktiviteter gangveiene i hagen har jevne, synlige flater uten snuble
Kognitive funksjoner endres	<ul style="list-style-type: none"> holde ved like evner og livsgnist ved å legge til rette for mestring og engasjement å trene hukommelse å kunne ta initiativ 	<ul style="list-style-type: none"> kjente planter i hagen veggreol for å ha system for utstyr vannkran inni veksthuset og utenfor vaffeljern og bakerovn 	<ul style="list-style-type: none"> beboerne har mulighet til selv å ta initiativ til ulike aktiv veggreolen går fra gulv til tak og gir beboerne mulighe legge på plass hageutstyr, verktøy, pottar, jord og avfall vannkraner i brukervennlig høyde legger til rette for å k både dyrking og bakerovn gir mulighet til å gjøre kjent frisker opp hukommelsen
Sosiale endringer	<ul style="list-style-type: none"> et sted å møtes på tvers av generasjoner et sted å gå til som er under tak et sted å gå til på egen hånd legge til rette for samtaler, humor, mesting, tilhørighet hjemmefølelse 	<ul style="list-style-type: none"> konstruksjoner som gir ly for vær og vind og skjerm for innsyn flexibel møblering, sitteplasser for ulike aldre og behov vedfyrt bakerovn med platetopp vaffeljern samarbeid med barnehagen i nabolaget 	<ul style="list-style-type: none"> veksthuset er et sted å møte andre, spontant eller avtalt bakerovnen i veksthuset gir varme og muligheter for fel sosiale møter fra pergolaen og verandaen kan man hilse på folk som veien hagen har mange nisjer om man ønsker en rolig krok barnehagen planlegger jevnlig turer til hagen der de k
Syn, hørsel og luktesans svekkes	<ul style="list-style-type: none"> utfordre og bruke sansene og orienterings-evnen ha glade dager i fine omgivelser med gode lukter fra bakerovn og vaffelsteking sang og latter naturopplevelser, vær og vind friheten til å kunne gå ut selv 	<ul style="list-style-type: none"> vedfyrt bakerovn med koketopp i veksthuset barnehagen har satt poteter ingen giftige planter i hagen god kontrast mellom bed, plen og gangveier fuglekasser og fuglebrett 	<ul style="list-style-type: none"> veksthuset er innredet og utstyrt slik at små og store ka aktiviteter som å fyre i ovnen, bake f.eks poteter høstet vaffer sommerfugler trives i hagen sammen med et mangfold beboere og besøkende kan følge med på fugler i kasser mate fuglene

